

Nr 80.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 15 § epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443); given Stockholms slott den 28 januari 1938.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över social-ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 15 § epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443).

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Förslag
till
Lag

om ändrad lydelse av 15 § epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443).

Häri genom förordnas, att 15 § epidemilagen den 19 juni 1919 skall er-
hålla följande ändrade lydelse:

15 §.

Hälsovårdsnämnderna i hamnstäder och sådana hälsovårdsområden på landet, där hamnplatser finnas, skola vaka över att personer, som visa symtom eller misstänkas föra smitta av pest, kolera, smittkoppor eller fläckfeber, icke tagas ombord å fartyg, ävensom att handelsvaror och andra föremål, som kunna anses medföra smitta av sådan sjukdom, ej utföras. Därjämte skall hälsovårdsnämnd sörja för att, då pest är gängse, rättor hindras att komma ombord å fartyg. Då kolera förekommer, skall hälsovårdsnämnd tillse, att dricksvatten, som tages ombord å fartyg, är ur sanitär synpunkt tillfredsställande.

Då inom hälsovårdsområde inträffat fall av pest, som icke införts till området, eller, sedan kolera utbrutit, fall av sjukdomen inträffat utanför de första fallens omgivning, eller smittkoppor eller fläckfeber uppträder epidemiskt, skall hälsovårdsnämnden vid luftfartygs avgång till annan ort vaka över att luftfartyget grundligt rengöres, särskilt de delar, som äro utsatta för smitta, att passagerare och besättning underkastas läkarundersökning, att personer, som visa symtom eller misstänkas föra smitta av sjukdomen, icke tagas ombord, att personliga tillhörigheter icke tagas ombord, därest de icke äro i tillfredsställande rent skick, samt att vid pest rättor utrotas, om sådana finnas ombord.

Rörande ytterligare åtgärder till förhindrande av smittsamma sjukdomars spridning till utlandet förordnar Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1938.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 28 januari 1938.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anför efter gemensam beredning med t. f. chefen för utrikesdepartementet:

Sverige är från och med den 1 juli 1934 anslutet till den i Paris den 21 juni 1926 dagtecknade internationella hälsovårdskonventionen, vilken de undertecknande staterna emellan ersatt den av Sverige likaledes biträdda Paris-konventionen den 17 januari 1912 i samma ämne. Syftet med båda dessa konventioner är att förhindra spridningen olika länder emellan av pest, kolera och gula febern, varjämte 1926 års konvention åsyftar ett motsvarande bekämpande av fläckfeber och smittkoppor. Anslutningen till 1912 års konvention föranledde för Sveriges vidkommande utfärdandet av vissa administrativa författningar samt införandet i 15 § epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443) av stadganden rörande skyldighet för vederbörande hälsovårdsnämnder att vidtaga vissa åtgärder till förhindrande av spridning genom sjötrafik av pest och kolera. Erinras må vidare, att enligt 14 § samma lag Konungen äger förordna om de åtgärder, som utöver vad lagen stadgar kunna finnas erforderliga för att förhindra smittsamma sjukdomars införande i riket. Med anledning av vårt lands anslutning till 1926 års konvention hava nyssnämnda administrativa författningar numera ersatts av den med tillämpning av 14 § epidemilagen utfärdade karantänkungörelsen den 4 maj 1934 (nr 142), varjämte Kungl. Maj:t genom kungörelse samma dag (nr 144) med stöd av 24 § epidemilagen förordnat, att vad i 15 § första punkten nämnda lag är stadgat angående pest och kolera skall äga tillämpning jämväl å sjukdomarna fläckfeber och smittkoppor.

1912 och 1926 års konventioner liksom den häremot svarande svenska lagstiftningen innefatta en reglering av den internationella trafiken allenast till lands och till sjöss. Med hänsyn till de under senare år allt livligare flygförbindelserna mellan olika länder upptogs emellertid icke långt efter tillkomsten av 1926 års konvention under Sveriges medverkan arbete på åstadkommandet av en motsvarande reglering jämväl i fråga om den internationella lufttrafiken. Som resultat av detta arbete föreligger numera en den 12 april 1933 i Haag dagtecknad internationell hälsovårdskonvention beträffande luftfarten, vilken konvention stått öppen för undertecknande intill den 12 april 1934 och till vilken de stater, som icke undertecknat,

sedermera äga rätt att när som helst ansluta sig. Konventionen har under-tecknats av Amerikas förenta stater, Australiska statsförbundet, Belgien, Egypten, Frankrike, Grekland, Irländska fristaten, Italien, Libanon, Marocko, Monaco, Nederländerna med undantag av nederländska Indien samt Surinam och Curaçao, Nya Zeeland, Polen, Rumänien, Spanien, Storbritannien och Nordirland samt de delar av brittiska riket, som icke äro självständiga medlemmar av nationernas förbund, Sverige, Sydafrikanska unionen, Syrien, Tunis, Tyskland och Österrike. Hittills har konventionen, vilken trätt i kraft den 1 augusti 1935, ratificerats av samtliga nämnda stater utom Frankrike, Grekland, Irländska fristaten, Nya Zeeland, Spanien, Sverige och Sydafrikanska unionen. Omnämnas må i detta sammanhang, att efter konventionens ikraftträdande företagen deponering av ratifikationsinstrument föranleder, att konventionen träder i kraft för vederbörande stat å etthundra-tjugonde dagen efter deponeringen. Vidare hava till konventionen anslutit sig Bolivia, Brasilien, Chile, Irak, Liberia, Turkiet samt åtskilliga brittiska kolonier och besittningar.

Av bestämmelserna i 1933 års konvention må här återgivas artikel 23, som ingår i ett kapitel med särskilda bestämmelser rörande pest, kolera, fläckfeber och smittkoppor och som i översättning lyder sålunda:

Artikel 23.

Följande åtgärder skola vidtagas vid luftfartygs avgång från område, som angripits av en i detta kapitel nämnd sjukdom:

- 1) grundlig rengöring av luftfartyget, särskilt av de delar, som äro utsatta för smitta;
- 2) läkarundersökning av passagerare och besättning;
- 3) avskiljande av varje person, som företer symtom på någon av ifråga-varande sjukdomar, samt av personer, som befinna sig i de sjukas omgivning under sådana omständigheter, att de kunna överföra sjukdomen;
- 4) besiktning av personliga tillhörigheter, vilka icke få medtagas, därest de icke äro i tillfredsställande rent skick;
- 5) vid pest utrotning av råttor, om man har anledning misstänka, att sådana finnas ombord;
- 6) vid fläckfeber insektsutrotning, dock endast avseende sådana personer, vilka, efter vad som framkommit vid läkarundersökningen, kunna misstänkas vara smittbärare, och deras bagage.

Luftfartygshandlingarna skola förses med anteckningar enligt bestämmelserna i artikel 9.

För tolkningen och tillämpningen av nyss återgivna artikel böra åtskilliga andra bestämmelser i konventionen beaktas och då till en början vissa i artikel 1 givna definitioner. Sålunda förstås i konventionen med erkänd flygplats en för tullkontroll eller annat ändamål avsedd, särskilt utvald flygplats, varå luftfartyg kan verkställa den första landningen vid färd in över ett territorium eller företaga start för att lämna ett territorium. Med sanitär flygplats förstås erkänd flygplats, som är organiserad och utrustad på visst sätt och betecknad såsom sådan av vederbörande myndighet. Ordet område betecknar en noga angiven del av ett territorium, såsom län, landskap, ö,

kommun, stad, stadsdel, by, hamn, ort med sammanträngd befolkning etc. För att sanitär flygplats skall kunna betecknas såsom område erfordras enligt artikel 8, dels att flygplatsen är så organiserad att vederbörande myndighet kan kontrollera dem, som begiva sig till eller från densamma, dels ock att, då pest, kolera, gula febern, fläckfeber eller smittkoppor förekomma å omgivande landområde, tillträde till flygplatsen förbjödes envar, som kan misstänkas vara smittad och anländer annorledes än luftvägen, samt åtgärder vidtagas till skydd för person, som vistas å eller passerar flygplatsen, mot smitta antingen genom beröring med person utanför flygplatsen eller annorledes. För att erkänd flygplats, som icke är sanitär flygplats, skall kunna betecknas såsom område, erfordras enligt artikel 8 därjämte, att flygplatsen genom sitt topografiska läge praktiskt taget är skyddad mot varje möjlighet att bliva smittad. Enligt artikel 21 skola i konventionens tredje del, omfattande artiklarna 18—57, givna föreskrifter tolkas såsom ett maximum, inom vars gränser vederbörande stat äger fastställa bestämmelser för behandlingen av luftfartyg, och enligt artikel 22 skall område betraktas såsom angripet, då det enligt 1926 års hälsovårdskonvention är att anse såsom sådant. I sistnämnda hänseende gäller enligt artiklarna 10 och 11 i 1926 års konvention, att ett område är »angripet» då ett första icke infört fall av pest eller gula febern föreligger, då kolerafall bilda »hård» (d. v. s. då uppträdandet av nya fall utanför de första fallens omgivning visar, att man icke lyckats begränsa sjukdomens spridning till den ort, där den först uppträdde) eller då fläckfeber eller smittkoppor uppträda epidemiskt.

Sedan medicinalstyrelsen den 6 april 1934 erhållit uppdrag att, efter samråd i erforderlig omfattning med luftfartsmyndigheten, inkomma med förslag till bestämmelser, som borde av Kungl. Maj:t utfärdas i händelse av Sveriges ratifikation av 1933 års konvention, har styrelsen med skrivelse den 4 oktober 1937 inkommit med förslag till dels kungörelse angående sanitär kontroll över luftfarten, dels lag om ändrad lydelse av 15 § epidemilagen, dels ock vissa föreskrifter i anledning av 1933 års konvention. Vid skrivelsen funnos även fogade över förslagen avgivna yttranden av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt av aktiebolaget Aerotransport.

Över förslagen hava sedermera efter remiss yttranden jämväl avgivits av flygförvaltningen, generalpoststyrelsen, generaltullstyrelsen och kommerskollegium samt stadsfullmäktige i Stockholm, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Kalmar, Visby, Ronneby, Karlshamn, Malmö, Landskrona, Hälsingborg, Göteborg och Strömstad ävensom drätselkammaren i Jönköping. Tillfälle att avgiva yttrande över förslagen har jämväl beretts stadsfullmäktige i Västerås och Östersund, vilka emellertid icke begagnat sig härav.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 15 § epidemilagen innebär, att till paragrafens nuvarande bestämmelser skulle fogas nya sådana av i huvudsak följande innehåll. Då fall av pest, kolera, fläckfeber eller smittkoppor inträffat inom hälsovårdsområde, skulle hälsovårdsnämnden vid luftfartygs avgång till utrikes ort vaka över att fartyget grundligt rengjordes, att passagerare och besättning underkastades läkarundersökning, att person, som

företedde symtom på någon av nämnda sjukdomar, samt personer, som befunne sig i de sjukas omgivning under sådana omständigheter, att de kunde överföra sjukdomen, hindrades medfölja fartyget och underkastades isolering eller observation enligt 3 §, att personliga tillhörigheter icke medtoges, därest de ej vore i tillfredsställande rent skick, att vid pest råttor utrotades, om sådana kunde misstänkas finnas ombord, samt att vid fläckfeber såsom smittbärare misstänkta personer jämte deras bagage befriades från ohyra. Vad sålunda stadgats skulle, då luftfartyg avginge från erkänd flygplats, äga tillämpning allenast då fall av pest, kolera, fläckfeber eller smittkoppor inträffat inom flygplatsens område. Vid luftfartygs avgång till utrikes ort skulle flygplatsens ägare eller innehavare tillse, att luftfartshandlingarna försåges med vissa anteckningar.

Lagförslaget torde få såsom bilaga (*Bilaga A*) fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende.

En närmare redogörelse för de båda övriga av medicinalstyrelsen avgivna förslagen anser jag i detta sammanhang icke erforderlig. Omnämnas må allenast, att förslaget till kungörelse angående sanitär kontroll över luftfarten ganska nära ansluter sig till karantänkungörelsen men, till skillnad från denna, jämväl har avseende å gula febern och tillika meddelar vissa bestämmelser med syfte att förhindra spridandet från Sverige till utlandet av pest, kolera, gula febern, fläckfeber eller smittkoppor.

Medicinalstyrelsen har i sin skrivelse ansett det måhända vara lämpligt att i detta sammanhang 15 § första punkten epidemilagen ändrades med hänsyn till kungörelsen den 4 maj 1934 (nr 144) om tillämpning å sjukdomarna fläckfeber och smittkoppor av vissa bestämmelser i 15 § epidemilagen.

I samtliga avgivna *yttranden* har förslaget till lag om ändrad lydelse av 15 § epidemilagen tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Departementschefen.

Då Sverige redan anslutit sig till 1926 års hälsovårdskonvention, förefaller det naturligt, att Sverige även biträder 1933 års hälsovårdskonvention beträffande luftfarten, vilken allenast utgör ett komplement till den tidigare konventionen och är avfattad efter i huvudsak samma principer som denna. Innan frågan om ratifikation tages upp till behandling torde dock böra övervägas, vilka lagstiftningsåtgärder som erfordras för uppfyllandet av de genom en ratifikation åtagna förpliktelserna och i vilken form dylika åtgärder skola vidtagas. I sistnämnda hänseende är att märka, att enligt 14 § epidemilagen Konungen äger förordna om de åtgärder, som utöver vad lagen stadgar kunna finnas erforderliga för att förhindra smittsamma sjukdomars införande i riket, medan någon motsvarande befogenhet för Konungen icke finnes angiven i fråga om förhindrandet av smittsamma sjukdomars spridande till utlandet. Vad angår denna senare fråga innehåller i stället lagen själv vissa positiva bestämmelser, vilka återfinnas under 15 § men å ena sidan allenast gälla spridande genom sjötrafik, å andra sidan även äro tillämpliga å sådan trafik inom landet. Med hänsyn till sålunda redan gällande lag synas de för ratifikation av 1933 års konvention erforderliga bestämmelserna lämpligen

böra utfärdas, vad skyddet för vårt eget land beträffar, av Konungen ensam med stöd av 14 § epidemilagen samt, i fråga om skydd för utlandet mot smitta från vårt land, av Konung och riksdag gemensamt eller av Konungen ensam efter särskilt bemyndigande därtill av riksdagen. Jag förordar nu, att statsmakterna till behandling upptaga sistnämnda fråga samt att övriga med ratifikationen av 1933 års konvention sammanhängande spörsmål få vila i avbidan på denna behandlings slutförande.

Med vad jag sålunda anfört överensstämmer, att, såsom medicinalstyrelsen föreslagit, stadgandena i 15 § epidemilagen rörande sjötrafik kompletteras med vissa från 1933 års konvention hämtade bestämmelser om lufttrafiken. Jag anser också styrelsens lagförslag böra läggas till grund för Konungens och riksdagens gemensamma beslut i denna fråga samt övergår nu till en granskning av förslagets detaljer.

I styrelsens förslag anges såsom förutsättning för att de av styrelsen ifrågasatta bestämmelserna skulle bli tillämpliga, att fall av pest, kolera, fläckfeber eller smittkoppor inträffat inom hälsovårdsområde. Motsvarande förutsättning enligt konventionen är emellertid, att ett område skall hava »angripits» av någon av nyssnämnda sjukdomar; och skall jämlikt hänvisning till 1926 års konvention samt däri givna definitioner ett område anses angripet allenast då ett första icke infört fall av pest föreligger, då kolerafall bilda härd eller då fläckfeber eller smittkoppor uppträda epidemiskt. Styrelsens förslag är sålunda på denna punkt strängare än konventionen. Redan med hänsyn till att enligt uttrycklig föreskrift i konventionen dess nu ifrågasatta bestämmelser skola tolkas såsom ett maximum torde därför en jämkning böra vidtagas i styrelsens förslag. Härvid kan erinras, att 6 § karantänkungörelsen avfattats med ledning av de i 1926 års konvention givna definitionerna å »angripet» område.

Enligt styrelsens förslag skola de däri upptagna bestämmelserna äga tillämpning allenast då luftfartyg avgår till utrikes ort. Emellertid lära dessa kunna bli av betydelse även för förhindrande av smittspridning inom landet. Jag förordar därför att, på sätt redan gäller ifråga om epidemilagens reglering av sjötrafiken, nu förevarande bestämmelser göras tillämpliga även å den mellan skilda orter inom landet förekommande lufttrafiken.

Den i slutet av 15 § andra stycket i styrelsens förslag upptagna bestämmelsen, enligt vilken vid fläckfeber såsom smittbärare misstänkta personer jämte deras bagage skola före luftfartygs avgång befrias från ohyra, synes vara överflödig och kunna föranleda missförstånd. Jag erinrar härutinnan, att tidigare i samma stycke meddelas förbud mot att å luftfartyg överhuvudtaget medtaga såsom smittbärare misstänkta personer eller i mindre rent skick hållna personliga tillhörigheter.

Såsom av den tidigare redogörelsen framgår kan enligt 1933 års konvention en s. k. sanitär flygplats eller en s. k. erkänd flygplats betecknas såsom område endast under vissa i konventionen närmare angivna förutsättningar. Med hänsyn härtill synes det icke böra ifrågakomma att, såsom medicinalstyrelsen i 15 § tredje stycket föreslagit, från stadgandena i andra stycket

undantaga varje erkänd flygplats, som icke berörts av sjukdomen. Erinras kan jämväl, att begreppet erkänd flygplats icke definieras i förslaget. Därest tredje stycket i styrelsens förslag skulle bibehållas, borde det alltså undergå viss omarbetning. Då emellertid en bestämmelse i nu förevarande ämne synes kunna helt undvaras, förordar jag, att stycket i fråga får utgå ur förslaget.

Enligt sista stycket i medicinalstyrelsens förslag åligger det flygplatsens ägare eller innehavare att vid luftfartygs avgång till utrikes ort tillse, att luftfartshandlingarna förses med vissa anteckningar. Vad sålunda föreslagits torde dock tillhöra den grupp av föreskrifter, som det lämpligen bör ankomma på Konungen att i administrativ ordning utfärda. Förslaget i denna del lär därför kunna, efter förebild av 14 § andra stycket, utbytas mot en bestämmelse därom, att Konungen förordnar rörande ytterligare åtgärder till förhindrande av smittsamma sjukdomars spridning till utlandet.

Utöver vad nu nämnts torde vissa jämkningar av redaktionell natur böra vidtagas i medicinalstyrelsens förslag.

De i 15 § i dess nuvarande lydelse meddelade bestämmelserna rörande sjötrafik avse allenast pest och kolera. För uppfyllande av förpliktelseerna enligt 1926 års konvention har därför Kungl. Maj:t genom kungörelse den 4 maj 1934, nr 144, med stöd av 24 § epidemilagen förordnat, att vad i 15 § första punkten nämnda lag är stadgat angående pest och kolera skall äga tillämpning jämväl å fläckfeber och smittkoppor. Då de bestämmelser rörande lufttrafiken, som nu föreslås till införande i 15 §, avse ej allenast pest och kolera utan även fläckfeber och smittkoppor, torde det för likformighetens skull vara lämpligt att, såsom medicinalstyrelsen jämväl ifrågasatt, i själva lagtexten göra bestämmelserna i 15 § första punkten gällande lag tillämpliga även å fläckfeber och smittkoppor. I samband därmed lär Kungl. Maj:t böra genom särskild kungörelse upphäva kungörelsen den 4 maj 1934, nr 144. — Vid den jämkning av 15 § första punkten gällande lag, som jag sålunda förordar, torde tillika böra uppmärksammas, att jämväl enligt 1926 års konvention (artikel 13) det åligger vederbörande myndighet att söka hindra ej endast personer, som visa sjukdomssymtom, utan även eljest såsom smittbärare misstänkta personer att komma ombord.

Tiden för ikraftträdandet av de föreslagna lagändringarna synes, då 1933 års konvention för Sveriges vidkommande träder i kraft å etthundratjugonde dagen efter ratifikation, kunna sättas till den 1 oktober 1938.

Föredraganden hemställer härefter, att ett i enlighet med föredragandens anförande inom socialdepartementet upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 15 § epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443)* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Anders Lundstedt.

Bilaga A.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 15 § epidemilagen den 19 juni 1919;

given den 1936.

Vi etc. göra vederligt: att Vi, med riksdagen, funnit gott förordna att 15 § i epidemilagen den 19 juni 1919 skall erhålla följande ändrade lydelse:

15 §.

Hälsovårdsnämnderna i — — — synpunkt tillfredsställande.

Då fall av pest, kolera, fläckfeber eller smittkoppor inträffat inom hälsovårdsområdet skall hälsovårdsnämnden vid luftfartygs avgång till utrikes ort, vaka över

att luftfartyget grundligt rengöres, särskilt de delar, som äro utsatta för smitta,

att passagerare och besättning underkastas läkarundersökning,

att person, som företer symtom på någon av ifrågakarande sjukdomar, samt personer, som befinna sig i de sjukas omgivning under sådana omständigheter, att de kunna överföra sjukdomen, hindras från att medfölja luftfartyget och underkastas isolering eller observation i enlighet med bestämmelserna i 3 §,

att personliga tillhörigheter icke få medtagas, därest de icke äro i tillfredsställande rent skick,

att vid pest råttor utrotas, om anledning finnes misstänka, att sådana finnas ombord å luftfartyget samt

att vid fläckfeber sådana personer, vilka vid läkarundersökningen kunna misstänkas vara smittbärare, jämte deras bagage befrias från ohyra.

Vad sålunda stadgats skall, då luftfartyg avgår från erkänd flygplats, äga tillämpning allenast då fall av pest, kolera, fläckfeber eller smittkoppor inträffat inom flygplatsens område.

Vid luftfartygs avgång till utrikes ort åligger det flygplatsens ägare eller innehavare tillse att luftfartshandlingarna under rubriken »observationer» förses med anteckningar

1. om de händelser av sanitär natur, som inträffat ombord å luftfartyget under resan

2. om de sanitära åtgärder, som luftfartyget enligt kungl. kungörelsen angående sanitär kontroll över luftfarten underkastats före avresan eller under mellanlandning samt

3. i förekommande fall om upplysning angående förekomsten inom landet av pest, kolera, gula febern, fläckfeber och smittkoppor.

Denna lag träder i kraft den 1936.